En avis skrev for nylig, at det kan medføre en svækkelse, at vi holder dette landsmøde. Intet kan være mere forkert. En demokratisk debat i et parti om et så vigtigt emne som Edinburgh-aftalen kan aldrig betragtes som en svækkelse. Vi har haft en grundig diskussion i alle vore partiforeninger, og jeg er sikker på, at alle jer, der sidder som delegerede er repræsentative og velforberedte til den diskussion - den demokratiske samtale - vi skal have på landsmødet.

Det er blevet sagt, at EF-sagen er hjerteblod for SF. Det er det - og netop derfor tager vi denne her debat alvorligt. Vi tager det alvorligt, at EF og Europa ikke blot skal diskuteres af eksperter, men at det skal være et folkeligt anliggende. Vi tager det alvorligt, at Europa netop nu står overfor en lang række problemer, som vi må forholde os til. Alene af den grund er debatten i vort parti vigtig.

Problemerne, vi står overfor er i stigende grad internationale. De kapitalistiske økonomier bliver stadig mere internationaliserede - med aktiviteter over grænserne og mere magt til de multinationale selskaber.

De færreste er længere i tvivl om, at vi er konfronteret med globale økologiske problemer af et omfang, der gør det nødvendigt med en internationale miljøindsats. Samt at der er en nær sammenhæng mellem det globale miljø og de globale økonomiske uligheder således som de blev diskuteret på Rio-konferencen sidste år.

Vi står overfor nogle nye sikkerhedspolitiske problemer i Europa efter sammenbruddene i de kommunistiske diktaturer. Vi er glade

for, at den gamle terrorbalance nu er slut, men vi må tage det dybt alvorligt, når den gamle magtbalance er erstattet af en nationalisme og et barbari, som vi ser det nu i det tidligere Jugoslavien. Og vi må tage det dybt alvorligt, når vi ved at dette barbari kan sprede sig til resten af Balkan og andre steder i Østeuropa. Vi må tage det dybt alvorligt, hvis situationen i Rusland kommer ud af kontrol.

Og vi må tage det alvorligt, når nationalisme og racisme er ved at få tag i befolkningerne i Vesteuropa. Vi har set det i Tyskland, hvor de sociale problemer i det tidligere Østtyskland giver liv til tendenser, vi troede var et afsluttet kapitel. Men det er ikke kun et spørgsmål om det tidligere Østtyskland. Delstatsvalget i Hessen sidste søndag kan være et forvarsel om en højredrejning, som er dybt bekymrende. Men også i Danmark møder vi en stigende racisme.

Bag den stigende nationalisme og racisme ligger store sociale problemer. Antallet af arbejdsløse stiger i Danmark - og det stiger i resten af Europa. Og intet tyder på, at

der er en konjunkturforbedring i sigte. De økonomiske udsigter nærmer sig det fortvivlende. Denne udvikling viser, at det indre marked i sig selv og den rå kapitalisme, som ligger heri, ikke udgør nogen løsning på de store sociale problemer. Og det har vist sig, at den liberalisme og markedsøkonomi, man har forsøgt at opbygge i Østeuropa, har forværret de sociale problemer.

De her ting må vi forholde os til. Vi må forholde os til dem som socialister og som ansvarlige mennesker. Intet land kan længere hygge sig i smug. Ingen kan komme udenom at tage stilling.

I det er vi ikke uenige i SF.

Vort nej op til folkeafstemningen sidste år var i høj grad begrundet i en europæisk ansvarlighed. Her var vi klart uenige med Fremskridtspartiet, hvis modstand mod Maastricht primært var begrundet i modvilje mod fremmede, modvilje imod europæisk solidaritet og en reaktionær fastholden af det indre marked som det eneste alternativ.

Den aktuelle uenighed i SF går på, om den faktiske udvikling siden det danske nej og Edinburgh-aftalen i tilstrækkelig grad
lever op til de krav, vi mener, der skal stilles. Og bag det ligger der formentlig en uenighed om, i hvilket omfang vi skal satse på EF som centrum for det fremtidige samarbejde.

Lad mig her nævne 4 grunde til, at det var rigtigt af os at støtte Edinburgh-aftalen:

For det første lever aftalen i vid udstrækning op til de krav, unionsmodstanderne stillede før folkeafstemningen. Hvad angår det, vi skulle holdes udenfor, var disse krav koncentreret om ØMU'en, forsvarspolitikken, det politimæssige samarbejde og unionsborgerskabet .

Det var også sådan, vi definerede unionudviklingen i vort nyforhandlingspapir fra 11. maj, som viste sig at få langt større betydning end vi regnede med, dengang vi formulerede det. Vi lagde i denne forbindelse vægt på, at vi ved et dansk nej ikke ville forhindre de andre lande i at gå videre, hvis de ønskede dette.

Man kan hævde, at der var tale om moderate krav. Måske, men for det første var det samtidig væsentlige krav og for det andet var det denne moderation, som gjorde, at vi vandt folkeafstemningen.

I befolkningen er der et klart flertal for, at vi skal forblive i EF-samarbejdet, og det var centralt i hele vor argumentation, at et nej ikke ville få konsekvenser for EF-medlemsskabet og dermed heller ikke for økonomi og beskæftigelse.

Man kan kritisere mange ting omkring regeringens forhandlingsstrategi efter 2. juni - hvad jeg skal vende tilbage til. Det centrale er imidlertid, at det endelige resultat på Edinburgh-topmødet lå så tæt på de krav unionsmodstanderne havde stillet før folkeafstemningen, at vi måtte støtte det.

I denne sammenhæng er det dog lidt interessant, at tilhængerne før 2. juni afviste at vi kunne få en aftale, som faktisk blev resultatet. Det er således os, som har troværdigheden i denne sag, hvad der ikke skal give os storhedsvanvid, som nogle påstår vi har fået. Men ærlig talt: kan vi da ikke engang imellem være blot lidt glade for os selv?

For det andet skabte det danske nej en ny diskussion og en proces

Det nye er, at hvor tilslutningen til ØMU'en og forsvarspolitikken før 2. juni i bedste fald var åbne spørgsmål, har vi nu taget stilling til dem. Og vi har sagt nej. Med Edinburgh-aftalen meddeler vi nu at vi ikke er en del af den fælles mønt og forsvar-spolitikken. Er det ikke en forskel? Vist er det så.

Før 2. juni var vi bange for den glidebane der kunne ligge i unionsborgerskabet og det retlige samarbejde. Vi havde og har ikke noget imod, at udlændinge får valgret og vi har ikke noget imod en koordinering af det politimæssige. Hvad vi har imod er, at unionsborgerskabet udvikles til egentligt europæisk statsborgerskab og hvad det medfører af konsekvenser samt at der udvikles et egentligt euro-politi. Med Edinburgh-aftalen er det klarlagt, at unionsborgerskabet ikke skal udvikles og at det retlige samarbejde ikke skal være overstatsligt. Er det ikke noget nyt? Vist er det så.

Efter det danske nej d. 2. juni er der med det nationale kompromis skabt en ny og langsigtet dansk EF-politik, som satser på en roere åbent og fleksibelt europæisk samarbejde. Er det ikke noget nyt? Vist er det så.

Det danske nej skabte en proces i det europæiske samarbejde med mere demokratri og åbenhed. Er det ikke noget nyt? Vist er det så. Der kunne have været mere på de områder, men det er dog en begyndelse. I forlængelse heraf satser EF nu mere på forhandlingerne med de øvrige nordiske lande og på en åbning overfor Østeuropa. Er det ikke noget nyt? Vist er det så.

Kritikerne hævder, at Edinburgh-aftalen i virkeligheden kun løber indtil 1996. Det er forkert. Edinburgh-aftalen er koblet til Maastricht-traktaten og hvad angår tidsperspektivet er der ingen forskel mellem Edinburgh-aftalen og så en evt. protokol, som vi kritiseres for ikke at have opnået. Det centrale er, at ingen kan tvinge os ud af

aftalen - heller ikke ved regeringskonferencen i 1996. Vil en dansk regering så 1996 selv opsige aftalen. Det er højst tvivlsomt. For det første er det nationale kompromis som nævnt udtryk for en ny dansk EF-politik og der er givet klare tilsagn ikke mindst fra Socialdemokratiet
om, at udgangspunktet for forhandlingerne i 1996 er, at vi skal fastholde særaftalen. For det andet kan den ikke ændres uden en ny folkeafstemning - og er der noget politikerne på Christiansborg er bange for, så er det nye folkeafstemninger om EF-sager. Og det ikke mindst når man har gjort det til en klar politik, at særordningen ikke skal ændres.
For at sige som det er: særordningen er så tidsubegrænset som den overhovedet kan blive.

Der er kritikere, som har hævdet, at Maastricht-traktaten ikke er faldet med Edinburgh-aftalen. Det er korrekt. Det er også korrekt, at vi havde forestillet os, at et dansk nej pr. automatik ville medføre at Maastricht-traktaten blev taget af bordet. Her tog vi desværre fejl Virkeligheden viste, at det ikke blev tilfældet. Og virkeligheden viste, at en genforhandling var umulig, hvad der var dybt beklageligt. Der var flere grunde hertil.

Én af dem var en dyb modvilje overfor at genåbne traktaten i de andre EF-lande. Vi kan finde det mærkeligt. Vi kan finde det udemokratisk. Men det var ikke desto mindre tilfældet.

En anden grund var den danske regerings forhandlingslinie i tiden efter 2. juni. Den var intet mindre end skandaløs. På de efterfølgende topmøder i Oslo og Lissabon kom regeringen krybende som pryglede hunde og bad om undskyld. Som om der var noget at undskylde. Man tilskyndede ydermere de andre lande til at fortsætte deres ratifikationsproces. På den baggrund fik vi mistanken om den såkaldte "banditstrategi", hvor vi med den danske regerings hjælp skulle have pistolen for brystet: enten hele Maastricht eller ud af EF. Som det fremgår af beretningen var dette i høj grad medvirkende til, at vi tog initiativ til udarbejdelse af det nationale kompromis med Socialdemokratiet og de radikale.

Det har været af afgørende betydning for os, at der med det nationale kompromis blev skabt grundlaget for en ny dansk Europa-politik.

Dansk EF-politik har siden 1972 været præget af forløjethed og en skyttegravskrig mellem ja- og nej-sigere. Den har været forløjet fordi EF-medlemsskabet i 1972 blev

sikret på en argumentation

i EF-samarbejdet. Selv de mest unionsivrige blev klar over, at man var nødt til at tage hensyn til befolkningerne. Begreber som åbenhed, nærhed og demokrati kom pludselig i forgrunden og blev udmøntet i vedtagelser på topmøderne i Birmingham og Edinburgh. Han kan hævde, at EF fortsat er for lukket og teknokratisk. Jeg er enig. Man kan også hævde, at det danske EF-beslutningssystem fortsat er for lukket. Også det er jeg enig i.

Men der er startet en proces - både i EF og i Danmark. Ikke fordi bureaukraterne ønsker det, men fordi de efter det danske nej og det lille franske ja var nødt til at erkende, at de hermetisk lukkede døre hører fortiden til.

Den danske særordning er en del af udviklingen siden 2. juni, hvor det fremtidige europæiske samarbejde bliver mere fleksibelt. Denne fleksibilitet er en forudsætning for, at EF kan udvikle sig til et langt bredere samarbejde. Hvor de nordiske lande kommer med, og hvor ikke mindst Østeuropa kan blive medlemmer.

En af vore indvendinger op til 2. juni gik på, at det er umuligt at presse hele Europa ned i den samme kasse. Hed den danske særordning er der skabt præcedens for et Europa a la carte, som vi har kæmpet for i mange år.
For det tredie har vi med det nationale kompromis og Edinburgh-aftalen skabt grundlaget for en ny dansk EF-politik, som er noget andet end den unionsbegejstring, som Uffe Ellemann og Ritt Bjerregård formulerede op til Maastricht-topmødet.

Der er ingen tvivl om, at Uffe Ellemann havde en forestilling om, at Danmark efter et dansk ja d. 2. juni med brask og bram skulle gå ind i unionsudviklingen. Virkeligheden blev en anden og ikke mindst "det nationale kompromis" konfirmerede dette. Det er afgørende for os, at det nationale kompromis nu direkte er udtryk for en ny og langsigtet dansk EF-politik.

Det er også afgørende, at partierne bag det er bundet af det. Ikke fordi de alle elsker det. Jeg kan forsikre, at partier som CD og Venstre er inderligt imod det nationale kompromis, men de kan ikke komme udenom det.
For det fjerde er alternativet til Edinburgh-aftalen en usikkerhed, som i alt fald gør mig betænkelig. Lad mig først sige, at ingen med sikkerhed kan sige, hvad der vil ske ved et dansk nej d. 18. maj, og vi skal ikke ud i økonomiske skræmmekampagner.

Men for mig at se er der nogle risici, som jeg ikke bryder mig om. Først og fremmest en risiko for, at det europæiske samarbejde falder fra hinanden. Der er

ingen tvivl om, at det indre marked vil fortsætte, men det indre marked er jo ikke noget alternativ for os. Det er det af gode grunde for Fremskridtspartiet og de britiske konservative omkring Margaret Thatcher. Men for os er et indre marked, som står alene, næsten det værste, man kan forestille os.

Vi ønsker en politisk regulering af den fri kapitalisme, så hensyn til miljø og sociale forhold også kommer til at spille en rolle. Vi ønsker en politisk og økonomisk indsats i forhold til de store problemer i Østeuropa.

Hvad vi ikke ønsker er opbygningen af en europæisk superstat og det er netop den udvikling, vi står udenfor med Edinburgh-aftalen.

Der har i debatten været en række kritiske kommentarer til Edinburgh-aftalen.

Det er blevet sagt, at vi i virkeligheden stemmer om det samme som sidst. Her er jeg dybt uenig.

Påstanden om, at vi skal stemme om det samme bygger på en spidsfindig juridisk argumentation. Da selve traktaten ikke er blevet genåbnet og genforhandlet, er det formelt det samme, hævdes det. Det glemmes imidlertid, at Edinburgh-aftalen ændrer traktatens virkning for Danmarks vedkommende, så vi eksempelvis ikke forpligtes af den fælles mønt og forsvarspolitikken.

Før 2. juni var der tilhængere, som påstod, at vi jo slet ikke stemte om ØMU'en og forsvarspolitikken. Dette synspunkt imødegik vi før 2. juni. For os var det i allerhøjeste grad en afstemning også om ØMU'ens 3. fase og forsvarspolitikken. På den baggrund er det unægtelig særpræget at høre modstandere overtage tilhængernes argumenter fra før 2. juni.

om, at EF kun var et spørgsmål om økonomi og landsbrugspriser. Enhver har kunnet se, at dette ikke har været tilfældet. Og det er derfor naturligt, at nej-siden i 72 ikke uden videre accepterede resultatet og siden har arbejdet for at omgøre det.

Forløjetheden og skyttegravskrigen har på flere måder svækket mulighederne for en offensiv dansk Europa-politik. Dette er specielt i den nuværende situation katastrofalt. Med de store problemer, Europa står overfor, er der brug for en aktiv dansk indsats. Ikke mindst fordi vi har en masse at bidrage med.

Edinburgh-aftalen er ingen måde perfekt. Den var det, vi kunne opnå under de politiske betingelser, som var gældende. Men den er heller ikke afslutningen på den udvikling, som er igangsat. Den er snarere begyndelsen på en proces, hvor vi fra dansk side skal gå ind og påvirke langt mere. For det er fortsat masser af ting i EF og

det europæiske samarbejde som ikke er godt nok.

Der er stadig behov for en kritik af bureaukrati og lukkethed i EF. Det er uacceptabelt, hvis EF-kommissionen ikke vil efterleve de nye krav om nærhed, men i stedet vil fortsætte en detailregulering. Det er uacceptabelt, når det indre marked fortsat har højere prioritet end hensynet til miljø. Det er uacceptabelt, når vi af EF forhindres i at føre en energipolitik, hvor staten fortsat har væsentlig betydning i udvindingen af olie- ogf gas i Nordsøen. Det er derfor nødvendigt, at regeringen klart meddeler, at den vil nedlægge veto, hvis det nye olieudvindingsdirektiv gennemføres. Og vi må kritisere Poul Nyrup Rasmussen, når han tilsyneladende har lagt røgslør over denne sag og vil udsætte den p.g.a. folkeafstemningen.

Det er ikke mindst en opgave for os i SF fortsat at være kritisk vagthund i forhold til EF. Men vi er samtidig forpligtede til at have positive bud på, hvordan det europæiske samarbejde skal udvikles. Lad mig pege på følgende:

- Vi må gøre op med illusionen om, at EF kun er et økonomisk samarbejde. Vel er det ej - og det skal det heller ikke være. Det indre marked er fuldstændig utilstrækkelig som samarbejdsgrundlag. Der er i høj grad behov for en politisk overbygning og et politisk samarbejde, der kan håndtere de nye europæiske problemer. Denne udvikling skal vi påvirke som socialister. Men vi skal samtidig påpege, at der godt kan udvikles et politisk samarbejde på konkrete områder uden at man bevæger sig i retning af et Europas forenede Stater.
- Der skal i forlængelse heraf være substans i åbningen overfor Østeuropa. EF må ikke optræde som en handelsblok men må åbne op for markedsadgang i forhold til Østeuropa. Østeuropa skal kunne optages i EF-samarbejdet så hurtigt om overhovedet muligt. Der vil her blive brug for overgangsordninger og særordniger som den danske ordning. En vigtig begyndelse kunne være, at de østeuropæiske lande fik et såkaldt glidende medlemsskab, hvor de allerede nu blebv inddraget i visse samarbejdsområder, som kan blive springbrædt for en yderligere tilknytning.
- Demokrati, miljø, social retfærdighed, åbenhed skal være nøgleord for de politiske forandringer i EF. Det er også nøgleord for den måde, vi vil ændre det danske samfund på. Men med den økonomiske internationalisering er også den politiske kamp blevet internationaliseret. EF er således en politisk slagmark for os - lige så vel som det danske samfund er. Når vi befinder os på slagmarken, er det selvsagt for at gennemkæmpe forandringer.

- Der skal fortsat være national råderum i det europæiske samarbejde. Dette er ikke mindst nødvendigt for at sikre et levende demokrati. Her skal vi fortsat stå fast på krav om videst mulig decentralisering og der skal fortsat være mulighed for, at et nyt demokratisk flertal i Danmark kan gennemføre systemændringer og en anden økonomisk politik end den fra EF forudsatte. Bl.a. derfor er det afgørende, at vi holdes uden for ØMU'ens 3. fase.
- I forlængelse heraf skal det nordiske samarbejde opprioriteres. Vi ved ikke, hvordan befolkningerne i Norge, Sverige og Finland vil stemme i forhold til EF-medlemskabet, og det er heller ikke vores opgave at blande os i den interne debat i disse lande. Det
er imidlertid afgørende, at der i optagelsesforhandlingerne tages vidtgående hensyn til de særlige krav, som stilles fra de andre nordiske lande.

Og det er under alle omstændigheder afgørende, at SF er et parti, som i alle sammenhænge bestræbelserne for et mere udbygget nordisk samarbejde.
- SF's mål er fortsat et "Europa i flere rum", hvor der opbygges et fleksibelt samarbejdsmønster, som tager hensyn til nationale forskelligheder. Og det er målet, at den danske særordning skal bruges som en murbrækker for en sådan udvikling.

Lad mig til sidst sige noget om situationen i vort parti. På HB-mødet d. 13. december sagde jeg i mine afsluttende bemærkninger, at vi efter godkendelsen af Edinburgh-aftalen ville komme ud i en vanskelig diskussion. Vi ville uvægerlig blive klemt fra alle sider - både fra Junibevægelsen og fra det borgerlige Danmark, som ønsker SF alt ondt. Jeg lagde vægt på, at det eneste middel overfor det ville være en styrkelse af vor egen sammenhold. I denne her diskussion har vi kun os selv at stole på og vi kan kun komme igennem den, hvis vi holder sammen.

Der er mennesker, som de sidste dage har talt om muligheden for en sprængning af SF. Det forstår jeg ikke. Og jeg tror, at de færreste af vore medlemmer forstår det. Vist har vi en uenighed om EF-politikken, men vi ved jo allesammen, at der er brug for et stærkt SF til at gøre noget ved de enorme problemer, det danske samfund står overfor. Vi ved allesammen, at en splittelse i SF kun er til glæde for det borgerlige Danmark, og at det vil svække venstrefløjens muligheder.

Derfor er jeg overbevist om, at vi alle er i besiddelse af den ansvarlighed som er nødvendig netop nu. En sådan ansvarlighed indebærer, at vi er i stand til at være uenige på en konstruktiv måde. Hvor vi respekterer hinandens synspunkter og hvor vi

i partiforeningerne og i ledelsen er i stand til at arbejde sammen, selvom vi er uenige på EF-området.

SF har altid været et parti med højt til loftet. Vi har altid haft tradition for en fri diskussion. Sådan skal det fortsat være. Vi ændrede EF-politik for få år siden, så vi nu accepterer medlemsskabet. Dette betyder naturligvis ikke, at der ikke længere i SF er plads til egentlige EF-modstandere. Vist er der så. Og der er plads til partifæller, som med brask og bram går ind for unionsudviklingen.

Og vi vil acceptere, at SF'ere op til folkeafstemningen arbejder for et dansk nej - også selvom partiets officielle politik bliver et ja.

De fleste mennesker er i virkeligheden en smule famlende og usikre overfor de nye europæiske udfordringer. Europa forandrer sig med en hast, at alt andet ville være unaturligt og falsk. Og en sådan usikkerhed kan i en demokratisk samtale udnyttes konstruktivt. Det skal vi gøre.

Og endnu engang: det danske samfund har brug for et SF, som samlet og offensivt kan gå i gang med de forandringer, som der er så skrigende behov for.